

שאלה: אני אלמן עם שלושה בנים הגדולים גילאי שבע ותשע. נשאתי אשה גרושה עם שתי בנות, גילאי חמש ותשע. ילדותיה מבקשות ממני חיבוק מפעם לפעם. האם מותר? וכן אשתי שואלת בענין הבנים שלי.

תשובה: בעיה זו של חבוק ונישוק למאומצים לא נידונה בגמרא ובפוסקים ראשונים. ידוע כי אין איסור חיבוק ונישוק בין אב לבתו או אם לבנה (ב"ח על אבן העזר כ"א, והתיר שם גם בת בתו וכל יוצאי חלציו). אבל הם קרובים ביולוגיים. לעומתם ילדים מאומצים הם בעצם זרים ולכאורה יש לאסור. אמנם מי לא יודע שכל ילד וילדה חייבים רגשית לקבל יחס של חיבה ואהדה, לפעמים ע"י חיבוק ונישוק. זה גורם לבריאות הנפש, ולביסוס הערכה עצמית. אדרבה, אם יראו קטנים אלו שאצל כל חבריהם בכיתה ובשכונה ילדים קטנים הזוכים ליחס חם של חיבוק ונישוק, והם עצמם מנותקים מזה באופן מוחלט, זה יגביר אצלם רגש "יתמות", תסביך נחיתות, ועוד בעיות נפשיות.

במקרה שלך מניעת חיבוק ונישוק תגרום מצב עוד יותר קשה ומביך. המאומצים יראו שאתה מנשק ומחבק ילדים שלך, ולאומצים לא תראה יחס כזה? וכן אשתך תחבק ותנשק בנות שלה ולא לילדים שלך? זה יקשה עליהם מאד יום אחר יום.

ויתרה מזאת, אם נאסור לאמץ ילדים, יש זוגות רבים שלא זכו להפקד עם צאצאים. כלום נגזור עליהם חיי גלמודות, חיי שממון ללא טיפול בזולת, שגם זו היא מצרכי הנפש הבריאה, לתת ולהעניק ולבנות את הזולת?

באמת חלוקים הדיעות בענין שאלתנו. האדמו"ר מחב"ד רמ"מ שניאורזון (דבריו הובאו ב"אוצר הפוסקים" חלק ט, עמ' רל) וכן רש"ז אויערבך (בספרו "ערכי רפואה" ח"ב עמ' רנ"ב) אסרו חיבוק ונישוק עם המאומצים.

לעומתם הרב משה פיינשטיין (שו"ת אבן העזר ח"ד סי' סד) התיר והביא ראיה מהתלמוד. וכן הרב אליעזר ולדנברג בשו"ת ציץ אליעזר (חלק ששי, פרק כא) התיר, היות שמגדלים את הקטנים כמו אב ואם טבעיים, אין היצר מתגרה בהם. אמנם חלק מרבני הדור חלקו עליו בהיתר זה, אבל בחלק שביעי של ספרו (פרק מד) חזר לחזק דבריו.

כשיש מחלוקת כזו לפנינו, כיצד יש לייעץ לנהוג? הנה בשו"ע (אבן העזר סי' כ) הביא דברי רמב"ם שיש איסור תורה לחבק או לנשק עריות. אבל "בית שמואל" (על הדף) מביא שלפי רמב"ן זו רק איסור דרבנן, כל עוד אינו נהנה מבחינת תאות מין. ולפי שהודיע לנו הרב עובדיה יוסף (שו"ת יביע אומר, חלק חמישי,

יורה דעה סי' ז עמ' קעג) כשיש מחלוקת הפוסקים אם ענין מסויים הוא דאורייתא או דרבנן, יש לנהוג בו כאיסור דרבנן בלבד. והרי הרמב"ם (הלכות ממרים, סוף פרק א) הביא דברי הגמרא שבנידון שהוא דרבנן, כשאינך יודע היכן הדין נוטה, ראוי לסמוך על המקילים.

וכאן שיש צורך גדול לבריאות הנפש של הצעירים, ובמיוחד לאלו שלא הודיעו להם שהם מאומצים אלא גדלים הם במחשבה שאלו הם הוריהם הטבעיים, ודאי יש לנו לסמוך על הרבנים (הרב פיינשטיין והרב ולדנברג) המתירים.

יתירה מזאת, ב"שדי חמד" (כלל ס' ס"ק לט) כתב שאפשר להכריע בדרך "ספק-ספיקא". שמא האיסור הוא רק דרבנן. ועוד, שמא הלכה כפוסק פלוני המתיר. ושם הביא שאופן זה של דיון מוסכם על ידי כמה ראשונים ואחרונים.

אסיים בדברי הש"ך (על יורה דעה סי' קנז אות י) "אף הרמב"ם לא אסר אלא כשעושה חיבוק ונישוק דרך חיבת ביאה, שהרי מצאנו בש"ס בכמה מקומות שהאמוראים היו מחבקים ומנשקים לבנותיהם ולאחיותיהם. וכן משמע מפורש ממה שכתב הרמב"ם בהלכותיו "חיבק או נישק דרך תאוה". וזה דלא כ"בית יוסף" לקמן סוף סימן קצ"ה" [עכ"ל הש"ך].

דברי הש"ך אלו שהביא לדברי הרמב"ם כדי להקל, הוזכרו שוב בשם הש"ך הלכה למעשה ע"י הרב משה פיינשטיין בשו"ת אגרות משה (אבן העזר ח"ב סי' יד) והוסיף "ומשמע שבלא דרך תאוה אין אף איסור מדרבנן, שהרי לא הזכיר [רמב"ם] איסור זה".

אבל אם יודע האיש שע"י חיבוק ונישוק זה כן יהרהר בחטא, עליו להנזר מזה. לדוגמא ינשק באויר ("זריקת נשיקה") בלי נגיעה בגוף הילדה.